

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 27 maja 2024 r.

Pozycja 51

POSTANOWIENIE z dnia 14 maja 2024 r. Sygn. akt K 5/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Stanisław Piotrowicz – przewodniczący
Zbigniew Jędrzejewski
Justyn Piskorski
Bartłomiej Sochański – sprawozdawca
Jakub Stelina,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 14 maja 2024 r., wniosku grupy posłów o zbadanie zgodności:

- 1) art. 279 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, s. 47) rozumianego w ten sposób, że Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej ma prawo nakazywać państwom członkowskim w ramach środków tymczasowych określone ukształtowanie składu, sposobu powoływania, uprawnień, ustroju, kompetencji lub zawiesić funkcjonowanie konstytucyjnych organów państw członkowskich, w szczególności sądów, z art. 2, art. 4, art. 7, art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1, art. 91 ust. 2 oraz z art. 178 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) art. 260 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej rozumianego w ten sposób, że Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej ma prawo dokonać kontroli zgodności prawa krajowego z Konstytucją tego państwa, z art. 2, art. 4, art. 7, art. 8, art. 90 ust. 1, art. 91 ust. 2 oraz z art. 178 ust. 1 Konstytucji,
- 3) art. 19 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, s. 13) rozumianego w ten sposób, że Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej ma prawo dokonywać kontroli przepisów krajowych dotyczących kształtowania składu, sposobu powoływania, uprawnień, ustroju, kompetencji konstytucyjnych organów państw członkowskich, w szczególności sądów, z art. 2, art. 4, art. 7, art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1, art. 91 ust. 2 oraz z art. 178 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. Grupa posłów na Sejm IX kadencji (dalej: wnioskodawca) 15 czerwca 2021 r. zwróciła się do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o zbadanie zgodności z ustawą zasadniczą niektórych przepisów prawa pierwotnego UE. Wnioskodawca przedmiotem kontroli uczynił:

– art. 279 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, s. 47; dalej: TFUE) rozumiany w ten sposób, że uprawnia Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: TSUE) do nakazywania państwom członkowskim w ramach środków tymczasowych określonego ukształtowania składu, sposobu powoływania, uprawnień, ustroju, kompetencji lub zawieszenia funkcjonowania konstytucyjnych organów państw członkowskich, w szczególności sądów, z art. 2, art. 4, art. 7, art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1, art. 91 ust. 2 oraz z art. 178 ust. 1 Konstytucji,

– art. 260 TFUE rozumiany w ten sposób, że uprawnia TSUE do dokonywania kontroli zgodności prawa państwa członkowskiego z Konstytucją tego państwa, z art. 2, art. 4, art. 7, art. 8, art. 90 ust. 1, art. 91 ust. 2 oraz z art. 178 ust. 1 Konstytucji,

– art. 19 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, s. 13; dalej: TUE) rozumiany w ten sposób, że uprawnia TSUE do kontrolowania przepisów krajowych dotyczących kształtowania składu, sposobu powoływania, uprawnień, ustroju, kompetencji konstytucyjnych organów państw członkowskich, w szczególności sądów, z art. 2, art. 4, art. 7, art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1, art. 91 ust. 2 oraz z art. 178 ust. 1 Konstytucji.

Wszystkie powyższe normy zostały uzyskane w wyniku wykładni teleologicznej oraz oparte są nie o literalne brzmienie traktatów, a o interpretację w kontekście „wartości” UE oraz normotwórcze orzecznictwo TSUE.

1.1. Wnioskodawca wniósł o zastosowanie zasady *falsa demonstratio non nocet* w wypadku, gdyby przyporządkowanie problemów konstytucyjnych przedstawionych we wniosku do określonych jednostek redakcyjnych budziłoby wątpliwości.

2. Rzecznik Praw Obywatelskich pismem z 15 lipca 2021 r. zgłosił swój udział w postępowaniu oraz zajął stanowisko, w którym wniósł o stwierdzenie, że:

– art. 279 TFUE rozumiany w sposób wskazany przez wnioskodawcę nie jest niezgodny z art. 2, art. 4, art. 7, art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1, art. 91 ust. 2 oraz z art. 178 ust. 1 Konstytucji,

– w zakresie badania art. 260 TFUE postępowanie podlega umorzeniu z uwagi na niedopuszczalność orzekania, a jeżeli TK nie podzieli tego stanowiska, RPO wniósł o uznanie, że art. 260 TFUE w sposób rozumiany przez wnioskodawcę nie jest niezgodny z art. 2, art. 4, art. 7, art. 8, art. 90 ust. 1, art. 91 ust. 2 oraz z art. 178 ust. 1 Konstytucji,

– art. 19 ust. 3 TUE rozumiany w sposób wskazany przez wnioskodawcę nie jest niezgodny z art. 2, art. 4, art. 7, art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1, art. 91 ust. 2 oraz z art. 178 ust. 1 Konstytucji. Ewentualnie, jeśli zamiarem wnioskodawcy, na co może wskazywać uzasadnienie wniosku, było poddanie kontroli art. 19 ust. 1 TUE, to przepis ten w sposób rozumiany przez wnioskodawcę nie jest niezgodny z art. 2, art. 4, art. 7, art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1, art. 91 ust. 2 oraz z art. 178 ust. 1 Konstytucji.

3. Minister Spraw Zagranicznych pismem z 19 lipca 2021 r. zajął swoje stanowisko, w którym wniósł o stwierdzenie, że:

– art. 279 TFUE rozumiany w ten sposób, że TSUE ma prawo nakazywać państwu członkowskim w ramach środków tymczasowych określone ukształtowanie składu, sposobu powoływania, uprawnień, ustroju, kompetencji lub zawiesić funkcjonowanie konstytucyjnych organów państw członkowskich, jest niezgodny z art. 2, art. 4, art. 7, art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1, art. 91 ust. 2 oraz z art. 178 ust. 1 Konstytucji,

– art. 260 TFUE rozumiany w ten sposób, że TSUE ma prawo dokonać kontroli zgodności prawa krajowego z Konstytucją tego państwa, jest niezgodny z art. 2, art. 4, art. 7, art. 8, art. 90 ust. 1, art. 91 ust. 2 oraz z art. 178 ust. 1 Konstytucji,

– art. 19 ust. 3 TUE rozumiany w ten sposób, że TSUE ma prawo dokonywać kontroli przepisów krajowych dotyczących kształtowania składu, sposobu powoływania, uprawnień, ustroju, kompetencji konstytucyjnych organów państw członkowskich, w szczególności sądów, jest niezgodny z art. 2, art. 4, art. 7, art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1, art. 91 ust. 2 oraz z art. 178 ust. 1 Konstytucji. Zwrócono również uwagę, że z uzasadnienia wnioskodawcy wynika, iż to art. 19 ust. 1 TUE, a nie art. 19 ust. 3 TUE jest przedmiotem kontroli. Podkreślono, że TSUE z przedmiotu kontroli przepisu wywodzi *ultra vires* swoje prawo do ingerowania w wewnątrz krajową organizację władzy sądowniczej.

3.1. W opinii MSZ oczywistym jest brak kompetencji zarówno TSUE, jak i samej UE w materii ustroju sądownictwa państwa członkowskiego. Wszelkie kompetencje nieprzekazane UE należą do wyłącznej sfery władzy państw członkowskich, tym bardziej wspólnota nie może rościć sobie prawa do regulowania i zmieniania ustrojów państw członkowskich. W powyższym zawiera się również zakaz zawieszania organów władzy państwowej zarówno ustawodawczej, wykonawczej, jak i sądowniczej. Organizacje międzynarodowe są zawsze pochodne do pierwotnych kompetencji państw konstytuujących dany ponadpaństwowy podmiot. Nie istnieje możliwość, by organy UE (również TSUE) mogły zakazywać wykonywania konstytucyjnych obowiązków i uprawnień sądownictwa. Uniemożliwia to – nawet przy bardzo szerokim rozumieniu środków tymczasowych TSUE – stosowanie ich w sposób dowolny i niczym nieograniczony. W szczególności TSUE nie może stosować środków tymczasowych w materii jawnie wykraczającej poza kompetencje przekazane UE.

4. Prokurator Generalny (dalej: PG) pismem z 24 października 2023 r. wniósł o umorzenie postępowania z powodu niedopuszczalności wydania wyroku.

4.1. PG stwierdził, że kompetencja Trybunału Konstytucyjnego do badania zgodności z Konstytucją umów międzynarodowych (art. 188 pkt 1 Konstytucji) nie może polegać na opiniowaniu zgodności z konstytucją możliwych wariantów interpretacyjnych takich umów, niezależnie od powagi zarzutów podnoszonych względem tychże wariantów.

4.2. Ponadto PG stwierdził, że jego stanowisko bynajmniej nie dezawuuje – nie pozbawionych słuszności – obaw wnioskodawcy i jego wątpliwości konstytucyjnych, jeśli w praktyce stosowania prawa doszłoby do ukształtowania się określonego we wniosku zakresu przepisów wskazanych jako przedmiot kontroli. Tym samym, postulowany w niniejszym stanowisku kierunek orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego nie zamyka drogi do zainicjowania kontroli konstrukcyjności w sytuacji aktywizmu orzeczniczego TSUE lub innej formy ukształtowania norm prawnych wskazanych we wniosku jako przedmiot kontroli. Jednak na obecnym etapie wydanie orzeczenia zgodnego z wnioskiem grupy posłów nie wydaje się dopuszczalne, co zgodnie z art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) uzasadnia wniosek o umorzenie postępowania także w tej części.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

1. Postępowanie podlega umorzeniu z powodu niedopuszczalności wydania wyroku. Na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393) postępowanie podlega umorzeniu „w przypadku zakończenia kadencji Sejmu i Senatu, w niezakończonych sprawach wszczętych na podstawie wniosku grupy posłów albo grupy senatorów, o którym mowa w art. 191 ust. 1 pkt 1 Konstytucji”. Wygaśnięcie kadencji Sejmu, z którego wywodziła się grupa posłów inicjujących postępowanie, jest przesłanką umorzenia postępowania (por. postanowienia z: 20 grudnia 2022 r., sygn. K 12/17, OTK ZU A/2023, poz. 10; 21 lipca 2020 r., sygn. K 13/17, OTK ZU A/2020, poz. 46; 3 czerwca 2020 r., sygn. K 51/16, OTK ZU A/2020, poz. 22; 3 marca 2020 r., sygn. K 16/19, OTK ZU A/2020, poz. 8; 21 stycznia 2020 r., sygn. K 4/18, OTK ZU A/2020, poz. 5; 18 grudnia 2019 r., sygn. K 49/16, OTK ZU A/2020, poz. 1; 19 listopada 2019 r., sygn. K 6/16, OTK ZU A/2019, poz. 59).

2. 15 października 2023 r. odbyły się w Polsce wybory do Sejmu i Senatu.

3. Zgodnie z postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 listopada 2023 r. w sprawie zwołania pierwszego posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M. P. poz. 1208), pierwsze posiedzenie Sejmu wybranego 15 października 2023 r. zwołano 13 listopada 2023 r. Oznacza to, że w przeddzień, tzn. 12 listopada 2023 r. zakończyła się IX kadencja Sejmu RP, w skutek czego wygasły mandaty posłów konstytuujących wnioskodawcę w niniejszym postępowaniu. Zgodnie bowiem z art. 98 ust. 1 Konstytucji, kadencja Sejmu rozpoczyna się w dniu pierwszego posiedzenia Sejmu i trwa do dnia poprzedzającego dzień zebrania się Sejmu następnej kadencji.

Skoro podstawę wniesienia wniosku w niniejszej sprawie stanowił art. 191 ust. 1 pkt 1 Konstytucji, a kadencja Sejmu IX kadencji zakończyła się 12 listopada 2023 r., to postępowanie zostaje umorzone.

Z powyższych względów Trybunał postanowił jak w sentencji.